

Riksdagens snabbprotokoll

2024/25:19

Fredagen den 18 oktober

Kl. 09.00–10.48

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Mikael Oscarsson* (KD) av sagt sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet och att *Jörgen Berglund* (M) av sagt sig uppdragen som ledamot i valberedningen och som suppleant i Riksdagens överklagandenämnd.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält *Jörgen Berglund* som ledamot i riksdagsstyrelsen, *Mattias Karlsson* i Luleå som ledamot i valberedningen och *Susanne Nordström* som suppleant i Riksdagens överklagandenämnd samt att Kristdemokraternas partigrupp anmält *Camilla Brodin* som suppleant i konstitutionsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

suppleant i konstitutionsutskottet
Camilla Brodin (KD)

ledamot i riksdagsstyrelsen
Jörgen Berglund (M)

ledamot i valberedningen
Mattias Karlsson i Luleå (M)

suppleant i Riksdagens överklagandenämnd
Susanne Nordström (M)

§ 3 Anmälan om vice ordförande i utskott

Andre vice talmannen anmälde att *Teresa Carvalho* (S) valts till vice ordförande i justitieutskottet från och med den 17 oktober och

att *Ardalan Shekarabi* (S) valts till vice ordförande i arbetsmarknadsutskottet från och med den 17 oktober.

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:95

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:95 LKAB:s roll för svensk gruvnäring
av *Eric Palmqvist* (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 december 2024.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 17 oktober 2024
Finansdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2024/25:96

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:96 Den ekonomiska teorin bakom regeringens budgetproposition för 2025
av *Patrik Björck* (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 december 2024.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 17 oktober 2024
Finansdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

§ 5 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2024/25:30 till finansutskottet

§ 6 Svar på interpellation 2024/25:47 om Israel och den internationella rätten i Libanon

Anf. 1 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Ola Möller har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta mot Israel för att landet ska följa folkrätten.

Sverige, liksom övriga EU, står bakom Israels rätt att försvara sig mot Hizbollahs attacker, men den rätten måste utövas i enlighet med folkrätten och den internationella humanitära rätten.

Regeringen är alltid tydlig i sitt budskap att civila måste skyddas. Det gäller Hizbollah, som placerar militära installationer i direkt anslutning till hem och platser där civila befinner sig. Det gäller också det sätt som Israel genomför sina attacker på.

Internationella domstolen har tidigare slagit fast att Israel måste göra mer för att skydda civila i Gaza, och den har också beslutat om ett antal provisoriska åtgärder. Sverige ger sitt fulla stöd till Internationella domstolen. Alla inblandade parter måste ta sitt ansvar och efterleva sina skyldigheter.

Sverige står också bakom EU:s uttalande från den 26 september, i vilket alla berörda aktörer uppmanades att vidta åtgärder för nedtrappning av situationen och att omedelbart genomföra en vapenvila utmed den så kallade blå linjen samt att arbeta för att till fullo genomföra FN:s säkerhetsrådsresolution 1701 för att säkerställa att civilbefolkningen på båda sidor kan återvända säkert.

Anf. 2 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Jag vill inleda debatten med att vara väldigt tydlig. Jag har haft många och väldigt hårda debatter med utrikesministern i hennes tidigare roll som migrationsminister. Vi är verkligen inte de bästa vänner på något sätt.

Men ministern är min kollega och en representant för den demokrati som jag håller allra högst i vårt land. Att angripa meningsmotståndare genom att kasta saker på dem är förkastligt oavsett var det sker, men det är extra allvarligt när det sker här inne i riksdagen. Det är förkastligt och rent ut sagt för jävligt. Utrikesministern har min fulla uppbackning mot den här typen av attacker. En attack på en representant för demokratin är en attack på hela demokratin. Det ska helt enkelt inte förekomma, hur illa vi än tycker om varandras åsikter.

Fru talman! Vi ser 2 300 civila dödade, 11 000 skadade, 6 sjukhus attackerade, skyddsrum som bombas, 1,2 miljoner människor på flykt och 500 000 som har flytt från Libanon in i Syrien. Det säger en del om hur illa det är i Libanon att man väljer att fly till Syrien.

Byar långt ifrån södra Libanon attackeras, och broar, hjälpkonvojer och räddningsarbetare anfalls. Humanitära korridorer attackeras, Libanons armé attackeras och FN attackeras – allt på en månad.

Det är en månad som inleddes med en terrorattack där kommunikationsutrustning sprängdes. Försämsning, i strid med den 70:e paragrafen i den internationella sedvanerätten, exploderar i mataffärer, bland civila, bland sjukvårdspersonal, i hem och bland lekande barn. Det är ett agerande som Belgiens vice statsminister De Sutter modigt kallade för vad det är: ett terrordåd. Att då kalla staten som utför ett sådant terrordåd för en terrorstat ligger väldigt nära till hands.

Fru talman! Låt mig vara tydlig igen. Hizbollahs attacker på Israel strider mot folkrätten. De ska fördömas. Hizbollah har lika lite rätt att angripa Israel som Israel har att angripa Libanon.

Det finns inget rättfärdigt i att skicka raketer mot andra länder, och Irans ansvar i detta är mycket stort. Redan långt före attacken från Hamas den avskyvärda 7 oktober ville vi socialdemokrater att det iranska revolutionsgardet skulle terrorklassas. Dåvarande utrikesminister menade att det inte var något som behövdes. Hans chef tyckte samma sak, eftersom det var regeringens ståndpunkt.

I dag vet vi att såväl dåvarande utrikesminister som statsminister gjorde helt fel bedömning. Ett starkare agerande mot revolutionsgardet hade försvagat Hizbollah, Hamas och huthirebellerna. Att regeringen inte har sett det förrän nu är beklagligt och svagt, men det är givetvis välkommet att den gör det nu.

Jag ställde interpellationen vid en tidpunkt då Israels mördarmaskin ännu inte rullat in i Libanon med full kraft. Den terrorhandling som utfördes mot tusentals libaneser genom den urskillningslösa attack som skedde för en månad sedan ligger till grund för min fråga.

Israel spottar på folkrätten och internationell humanitär rätt. Landet angriper FN på ett sätt som har lett till att FN:s generalsekreterare förklaras persona non grata och FN-trupp anfalls. För oss svenskar med minnet av den israeliska terrorgruppen Sternligans mord på Folke Bernadotte borde extra varningsklockor ringa när Israel betar sig så här mot FN. Men framför allt förintar Israel Libanon och Palestina. Israeliska ministrar har såväl före som under det nuvarande anfallet mot Libanon sagt att man ska ta Libanon tillbaka till stenåldern. Vi vet från Gaza att israelerna menar allvar med sådana uttalanden.

I ljuset av detta vill jag fråga utrikesministern vad hon och regeringen konkret – inte via deklARATIONER, fördömanden och snack – tänker göra för att stoppa Israels övergrepp på sina grannländer. Vilka åtgärder, som inte bara är varmluft i svala parlamentssalar, tänker utrikesministern och regeringen vidta mot Israel för att det ska hända något faktiskt på marken?

Anf. 3 SAMUEL GONZALEZ
WESTLING (V):

Fru talman! Jag skulle också vilja uttrycka mitt djupa beklagande av det som hände i den här kammaren för två veckor sedan. Vi kan vara oense om många saker, men vi tar inte till våldshandlingar för att få igenom det vi vill eller för att hindra andra människor från att uttrycka vad de tycker. Det gör vi genom ord, och det gör vi genom att föra en hederlig debatt. Det gör vi till exempel här.

Det finns tusentals människor i det här landet som varje dag kämpar för att vi ska få uppleva en varaktig fred, framför allt i Mellanöstern och särskilt i spåren av det som Israel just nu genomför i Gaza och i Libanon. Men den här regeringen har valt att sluta upp bakom den israeliska regimen, som kallar palestinier för djur, som bedriver en apartheidpolitik i sin egen stat och som aktivt mördar barn och kvinnor. Regeringen sluter upp bakom detta i och med att man inte vidtar tillräckliga åtgärder för att stoppa de vidrigheter som Israel gör sig skyldig till.

Och det är kanske inte så konstigt, när man tänker efter, eftersom vi har en utrikesminister och en statsminister som samtidigt uttrycker att man gör olika värderingar av människor. Eller hur ska man annars tolka det när statsministern till exempel säger att det finns olika värderingar i olika typer av hat som hyses gentemot människor och att det skulle vara värre med antisemitism än med islamofobi? Det går inte att göra skillnad på de två sakerna. Alla former av rasism är avskyvärda och måste fördömas lika hårt.

Vänsterpartiet har varit en konsekvent röst för fred mellan Israel och Palestina. Vi föreslår också ett omedelbart och permanent eldupphör. Man ska tillåta obehindrad humanitär hjälp till Gaza, stoppa vapenexporten till Israel och avbryta alla militära kontakter.

Nu har Israel också valt att gå in i Libanon och bedriva krigföring. Man har visserligen rätt att försvara sig, men man har inte rätt att mörda civila. Man har även valt att angripa FN-styrkor. Regeringen har visserligen sagt att det inte är bra, men vilka andra åtgärder har utrikesministern vidtagit? Har man till exempel kallat upp Israels ambassadör till Utrikesdepartementet för att ställa dem till svars? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 4 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det krig som just nu pågår på de palestinska områdena och i Libanon är den värsta humanitära krisen i vår tid. Över 40 000 människor har dött, de flesta civila. 80 procent av Gaza ligger i ruiner. Miljontals människor är traumatiserade för generationer framåt.

Jag ville ansluta mig till den här interpellationsdebatten med en förhoppning om att vi skulle kunna få klara besked om vad Sverige som land, som medlem i EU och som medlem i FN rent konkret kommer att göra för att tillsammans med det övriga världssamfundet försöka få till stånd först en deeskalering och sedan en vapenvila i kriget. Det utrikesministern säger i sitt interpellationssvar ger dock tyvärr ingen vägledning,

snarare tvärtom. Där finns inga besked om några konkreta åtgärder från svensk sida.

Det är tyvärr detta som blivit bilden av den svenska regeringens agerande under det här året: tystnad och passivitet. Det senaste exemplet var när Sverige lade ned sin röst i FN när generalförsamlingen röstade om en resolution för att stödja Internationella domstolens utslag i somras om konflikten, ett utslag som klart och tydligt säger att Israels bosättningar på Västbanken är illegala och måste utrymmas. 142 länder röstade för resolutionen, 14 länder röstade emot och 43 länder lade ned sin röst, däribland Sverige.

Ett av de länder som röstade för var vårt grannland Finland, som ju också styrs av en högerregering. De röstade för resolutionen med en väldigt tydlig röstförklaring. De hänvisade till sin egen historia och sa: Vårt land, Finland, är ett land som självt har erfarenhet av angrepp och ockupation. Just därför, sa man, är det särskilt viktigt att stå upp för folkrätt och internationell lag i alla lägen och i alla sammanhang.

Detta gjorde alltså Finland. Man stod upp för folkrätten. Men det gjorde inte Sverige. Skälet Sverige angav var att det var ett för högt ställt krav på Israel att de skulle avbryta ockupationen och dra sig tillbaka inom ett år. Det skulle alltså gå för fort, tyckte den svenska regeringen. För fort – ockupationen har alltså pågått i över 50 år. Israel borde ha avbrutit den och dragit sig tillbaka för länge sedan, så som man lovade i Osloavtalet för 30 år sedan.

Vi har en annan stor konflikt just nu, i Ukraina. Det är oerhört viktigt att världen signalerar att här gäller inga dubbla måttstockar. Folkrätten gäller överallt. På samma sätt som vi kräver att Ryssland lämnar Ukraina måste vi också kräva att Israel lämnar ockuperade områden och avbryter sin bosättningspolitik.

Andra länder agerar mycket aktivt – till exempel Frankrike, till exempel Spanien, till exempel Irland. Nu måste även Sverige agera för att lägga press på alla parter för att få till stånd en omedelbar vapenvila och förhandlingar som också kan leda fram till ett frisläpande av gisslan.

Press måste läggas på Iran, som agerar i bakgrunden med sitt stöd till Hamas och Hizbollah. Vi kräver att Islamiska revolutionsgardet terrorlistas och att sanktionerna mot Iran utökas.

Men press måste också läggas på Israel. En enig opposition kräver att EU:s handelsavtal med Israel fryses tills Israel efterlever internationell rätt. Från socialdemokratisk sida kräver vi också att sanktionerna mot de militanta bosättarna på Västbanken kraftigt utökas. De kan inte få fortsätta att trakassera, döda och fördriva palestinier. Vi kräver att bosättarnas varor som produceras på ockuperad mark omedelbart stoppas från EU:s inre marknad.

Här finns alltså konkreta förslag som utrikesministern kan gå vidare med om hon bara vill. Min fråga är: Är hon beredd att göra det?

Anf. 5 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Fru talman! Interpellanten Ola Möller från Socialdemokraterna har ställt frågor till utrikesministern om huruvida internationell humanitär rätt efterföljs i Libanon. Ledamoten har valt att ensidigt fokusera på Israels handlingar, men frågan kräver enligt mig ett bredare perspektiv.

En avgörande aspekt som helt utelämnas i interpellationen är Hizbollahs militära närvaro i södra Libanon, där Hizbollah, som är terrorlistat av EU, ständigt attackerar Israel.

Hizbollah har avfyrat över 12 000 raketer in i Israel sedan den 8 oktober förra året, alltså redan från första dagen efter Hamas terrorattack. Detta överhängande hot mot civila har inneburit att det fortfarande är minst 60 000 israeler som har evakuerats från norra delarna av landet. Det är väl dokumenterat att Hizbollah är en proxy till Iran och får stöd från det revolutionära gardet, IRGC, i form av vapen och ammunition.

Det är omöjligt att bortse från att dessa handlingar bryter mot FN:s resolution 1701 från 2006, som syftade till att avsluta fientligheterna mellan Israel och Hizbollah i södra Libanon. Resolutionen kräver att Hizbollah avväpnas och att området söder om Litani-floden ska vara fritt från vapen, utöver de vapen som innehas av Libanons egna väpnade styrkor och FN:s fredsbevarande styrkor, Unifil. Den uppmanar också till att blockera vapenleveranser till Hizbollah och till att respektera Libanons suveränitet och territoriella integritet.

Fru talman! FN-resolutionen har haft som mål att skapa säkerhet och stabilitet i södra Libanon. Men i verkligheten har Hizbollah opererat obehindrat där under lång tid. De har lagrat vapen samt byggt raketavfyringsplatser och ett omfattande tunnelsystem längs gränsen mot Israel, ibland även inom synhåll från FN-posteringar. Att inte tala om dessa överträdelser innebär att vi ignorerar en av de mest betydande faktorer som driver konflikten.

De rapporter om civila döda som följer av de exploderande personsökarna och av kriget mot Hizbollah måste tas på allvar. Att påstå att detta är entydiga fall av brott mot folkrätten, som Belgiens vice premiärminister gör, är dock mycket långtgående och något som motsägs av vissa folkrättsexperter.

Det är mycket viktigt och positivt att Israel nu utreder de incidenter där Unifilstyrkor har blivit drabbade. Det är nödvändigt att ställa ansvariga till svars.

Fru talman! Om Sverige ska vara en konstruktiv aktör i regionen måste vi hålla alla parter ansvariga och främja en långsiktig lösning utan Iranstyrda aktörer som terrororganisationerna Hizbollah, huthierna och Hamas. I och med Hamasledaren Yahya Sinwars död i går hoppas jag att vi nu ser slutet på kriget i Gaza samt att Hamas för alltid slutat sin terrorisering av israeler och palestinier. Ett utplånat Hamas öppnar vägen mot en framtida tvåstatslösning. På samma sätt kommer ett kraftigt försvagat Hizbollah att leda till ett Libanon utan förödande iransk inblandning.

Anf. 6 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag tycker att det är avskyvärt att människor blir offer i krig, att barn blir offer i krig. Jag tycker också att det är fel att använda konflikter som pågår runt om i världen för att plocka politiska poäng här i Sverige. Jag vill att ledamöterna från oppositionen här ska rannsaka sig själva. Vilka möten har de gått på? Vilka har de träffat? Hur har man uppviglat till demonstrationer mot regeringen? När man sitter här och uttrycker sin sympati med utrikesministern borde man också tänka på vilken roll ens eget parti har i den stämning som har byggts upp.

Fru talman! Jag undrar om interpellanten Ola Möller minns hur kriget startade. Det startade den 7 oktober när terrorsekten Hamas attackerade de mest fredliga israelerna, de som mest av alla ville ha fred mellan Israel och Palestina. Man mördade unga som gamla, våldtog, lemlästade och stympade. Man brände levande spädbarn inför föräldrarnas ögon. Budskapet var att alla israeler skulle utplånas, oavsett hur mycket de önskade fred med sina grannar. Hamas proklamerade att det bara var början.

Och den dödligaste attacken på judar efter förintelsen firades på gator och torg. Det är mycket sorgligt att det också skedde i Sverige. Det är också mycket sorgligt att det även firades i en förening som Ola Möller har varit och talat inför, trots att de upprepade gånger har gjort sig skyldiga till väldigt grov antisemitism.

Det som interpellanten, Samuel Gonzalez Westling och Morgan Johansson inte uppmärksammade i sina anföranden är att kriget som pågår i Mellanöstern handlar om Israels överlevnad. Israel hotas från alla håll, från Hamas, från Hizbollah och från huthierna i Jemen. Bakom detta står Iran, som är den värsta, människofientligaste diktaturen i världen. Där behandlas kvinnor värre än djur. Där kan kvinnor bli mördade och fängslade för att de bär slöjan på ett icke korrekt sätt, vilket hände Mahsa Amini.

Israel har rätt att försvara sin existens. Vreden måste riktas mot dem som inte bara vill utplåna Israel utan också vill utplåna demokratin. Folket i både Palestina och Libanon vill precis som folket i Israel ha demokrati och behöver demokrati.

Anf. 7 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag vill tacka för en viktig interpellationsdebatt hittills och ett mycket bra svar från utrikesministern.

Jag kan börja med att konstatera att vi i Sveriges riksdag egentligen är ense över alla partigränser om många saker. Till exempel är vi alla ense om att man ska följa folkrätten. Det finns ingen politisk konflikt kring det i svensk politik. Vi sörjer alla när det blir civila dödsoffer i krig. Oavsett var det sker och oavsett vem som dör sörjer vi alla över partigränserna. Vi säger alla att vi är emot när man attackerar FN-styrkor, oavsett var i världen det sker.

Vi är alla – det kanske kan förvåna en och annan som lyssnar – sionister. Även Vänsterpartiet är sionister eftersom man ansluter sig till idén om en

tvåstatslösning. Den förutsätter ju att det finns två stater. Grunden i sionismen är att judar ska ha ett eget land där Israel ligger som tillflyktsort. Det är en viktig komponent i detta. I den meningen är alltså också Vänsterpartiet sionister.

Vi är alla emot islamofobi. Det har vi också gemensamt. Man kan ifrågasätta om alla partier tar sitt arbete mot antisemitismen i sina egna partier på tillräckligt stort allvar. Vi har sett flera exempel på antisemitism i till exempel Vänsterpartiet. Men vi är i alla fall alla emot islamofobi.

Något som vi tydligen inte är helt överens om är Israels rätt att försvara sig. I sitt anförande alldeles nyss ifrågasatte ledamoten Möller Israels rätt att försvara sig genom att bekämpa militära mål i Libanon. Det är klart att man när man blir beskjuten från en terrororganisation i Libanon, i det här fallet Hizbollah, har rätt att försvara sig genom att slå på de målen. Det skulle vara bra om ledamoten Möller förtydligade att också Socialdemokraterna anser att Israel har rätt att försvara sig genom att slå på militära mål i Libanon, fru talman.

Det är konstigt att vara för en tvåstatslösning utan att samtidigt tycka att två stater ska kunna existera. För att en stat ska kunna existera måste den kunna försvara sig.

Det är också märkligt att, som Möller gjorde, jämföra Israels försvarskrig med Hizbollahs attacker. Det ena, Hizbollah, är en terrororganisation som angriper civila. Det andra är en demokratisk stat som försvarar sina civila genom att angripa militära mål.

Fru talman! Jag tror att vi är många i Sverige som har firat hur Israel har slagit ut Hizbollahs ledarskap. Jag tror att många i Sverige i går firade hur Israel slog ut en av Hamas högsta ledare och hjärnan bakom den fruktansvärda terrorattacken den 7 oktober, Sinwar.

Fru talman! Om vi ska ha en tvåstatslösning behöver såväl Hamas som Hizbollah och alla andra Iran-proxyer elimineras. Det går inte att ha en tvåstatslösning, en hållbar fred, om de terrororganisationerna får fortsätta existera.

En annan sak som behövs är att FN har förtroendet att spela en medlande roll. Jag och andra i den här kammaren har länge påpekat att FN har varit relativt mycket hårdare mot Israel än mot många andra länder i världen. Det är också ett återkommande problem att FN:s generalsekreterare Guterres uttryckt sig på ett obalanserat, orimligt och oproportionerligt sätt när det kommer till Israel. Det är även ett problem att det ett stenkast från FN:s fredsbevarande styrkor har funnits infrastruktur som tillhör Hizbollah.

De här sakerna undergräver förtroendet för FN och den viktiga roll som de skulle kunna spela. Jag vill därför fråga utrikesministern vad vi ska göra för att återupprätta förtroendet för FN, trots alla deras grova felsteg.

Anf. 8 Utrikesminister MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Regeringen ser, som jag sa i mitt förra anförande, med bestörtning på den militära upptrappningen i Mellanöstern de senaste veckorna. Eskaleringen har resulterat i ett stort antal civila dödade och skadade, däribland barn.

Sverige uppmanar alla parter till återhållsamhet och ger fullt stöd åt de diplomatiska ansträngningar som görs, även om det just nu är väldigt svårt.

Det finns en betydande risk att utvecklingen eskalerar ytterligare, vilket skulle få förödande konsekvenser inte bara för Libanon och regionen som helhet utan även för EU. Detta måste undvikas. Tillsammans med övriga EU uppmanar Sverige alla sidor, inklusive Iran och dess proxyer, att visa återhållsamhet.

Som jag har sagt tidigare står EU och Sverige bakom Israels rätt att försvara sig. Jag önskar att fler i den här kammaren var tydliga med det. Men som jag och regeringen hela tiden har sagt måste den rätten utövas i enlighet med folkrätten och den internationella humanitära rätten. Jag upplever inte heller att det finns några politiska skiljaktigheter här.

Båda Israel och Hizbollah har en skyldighet att efterleva den internationella humanitära rätten, som syftar till att lindra lidandet för civila i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten gäller för alla parter i en konflikt, oavsett om en annan part inte följer den. Hur den väpnade konflikten uppstod påverkar inte heller tillämpligheten av den internationella humanitära rätten.

Jag fick en fråga om vad regeringen konkret har gjort. Regeringen har gjort mycket och löpande gör mycket, men låt mig nämna några exempel.

Regeringen har i alla sammanhang varit tydlig med kravet på att internationell rätt ska följas. Regeringen har krävt att Israel ska respektera den internationella domstolen inklusive kravet på provisoriska åtgärder. Regeringen har varit med om att inom EU:s sanktionsregim ta fram förslag på listningar av extremistiska bosättare. Regeringen har framfört tydliga budskap till den israeliska regeringen om krav på att den ska följa internationell rätt, och också gjort det direkt till utrikesministern.

Regeringen har gett stöd till den vägkarta som USA med flera har presenterat för vapenvila, en hållbar fred och på sikt också en tvåstatslösning. Vi har också skrivit under brev till stöd för FN:s generalsekreterare efter att Israel förklarat honom persona non grata.

Vi har ställt oss bakom ett EU-uttalande som fördömer attackerna på Unifil och som också kräver en förklaring av Israel. Men om uppgifterna stämmer – apropå Joar Forssells fråga – att Unifil har känt till att Hizbollah har skapat olika former av försvarsanläggningar och läger i nära anslutning till Unifils styrkor måste Unifil naturligtvis också förklara det.

Framför allt vill jag framhålla att vi har ökat det humanitära biståndet med betydande summor till Libanon – över 80 miljoner kronor – för att inte minst mildra lidandet för barnen där.

Morgan Johansson tar ofta upp den resolution som Sverige nyligen lade ned sin röst mot. Anledningen var att resolutionen baserades på ett utlåtande från den internationella domstolen. Vi står bakom den internationella domstolen; det har jag varit tydlig med i debatten och också i andra sammanhang. Problemet var att resolutionen gick längre. Det gjorde det svårt för oss, för vi vill stå bakom den internationella domstolens utlåtanden men inte göra tillägg till eller förändringar i utlåtandet. Därför valde vi tillsammans med Morgan Johanssons socialdemokratiska kollegor i Danmark att avstå i denna ganska svåra fråga. Men vi står alltså till fullo bakom den internationella domstolen.

Anf. 9 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Först vill jag uppmana Borian Åberg att öppna en historiebok. Den här konflikten började knappast den 7 oktober. Ett årtal man skulle kunna börja diskutera är 1967. Ett annat är 1948, men man kan också gå ännu längre tillbaka. Det stämmer inte när man säger att konflikten mellan Israel och Palestina började den 7 oktober.

När det gäller frågan om att besöka föreningar har jag gått ifrån föreningar av just skälet att människor där har uttryckt sig på ett sätt som jag inte har stått bakom. Det har jag tydligt deklarerat för dem. Jag uppmanar Borian Åberg att lyssna på debatten från i tisdags så får hon en tydlig deklARATION av vad jag tycker om både antisemitism och all annan rasism.

Det är tråkigt att ledamoten Forssell står här och säger att han står upp för folkrätten när samma ledamot retweetade en personsökare som det stod "shalom" på direkt efter terrordådet med personsökare, då barn sprängdes i mataffärer och sjukhuspersonal skadades och dödades. Jag tror att man i så fall ska vara lite försiktig med att hänvisa till folkrättsliga principer.

När vi ändå är inne på folkrättsliga principer har ju alla rätt att inom ramen för folkrätten försvara sig – Israel, Palestina och Libanon. Inget snack om saken!

Samtidigt som vi har denna debatt fortsätter mordandet av oskyldiga människor i Gaza och på Västbanken. Jag tror att varken utrikesministern eller fru talmannen har undgått de filmer som visade hur människor brann inne på sjukhuset som bombades för några dagar sedan. Det var bilder på levande människor som sprattlade i lågorna tills deras liv släcktes.

Utrikesministern är snabb med att tala om mänskliga sköldar, vilket hon gör i sitt svar här. Men då vill jag gärna höra vad utrikesministern tycker om att IDF använder sig av mänskliga sköldar. Exempelvis berättar den israeliska organisationen Breaking the Silence med före detta soldater om hur IDF skickar ned palestinska fångar i tunnlar och hus, ibland med kroppskameror, för att sedan skjuta in granater då man märkt att motståndare, terrorister, finns där.

Ett skäl som Breaking the Silence-soldaterna har angett för att IDF gör så var att man tyckte att de israeliska hundpatrullerna tyckte att förlusterna av hundar var för stora. I stället började man använda palestinska fångar. Det här berättar alltså före detta israeliska

soldater. Om utrikesministern inte tror på mig kan hon bjuda in Breaking the Silence till UD för att höra mer eller så kan hon slå upp New York Times där man tidigare i veckan också skrev om detta.

Jag fördömer Israel liksom Hizbollah, Hamas, Iran, huthirebellerna och andra organisationer som bryter mot folkrätten. Alla gör fel. Men jag hör inget fördömande av Israels brott mot folkrätten från utrikesministern eller från någon av de andra ledamöterna på utrikesministerns sida i denna fråga. Kunde vi inte få det i alla fall? Fördöm att Israel bränner barn på sjukhus! I så fall står vi jämnt i det här. Då blir det som Borian Åberg säger, det vill säga att vi alla borde kunna stå på samma sida.

Regeringen gör dock inte det. Israels ambassadör struttade runt här i riksdagen i veckan. Tänk om Rysslands ambassadör hade kommit in här! Då hade det blivit stopp och tagit hus i helvete. Men nej, Israels ambassadör är fortfarande välkommen överallt, men inte Rysslands. Det är inte att spela lika utifrån folkrättsliga principer.

Allt det utrikesministern säger är ju bara varmluft – utom de 80 miljonerna till Libanon, som jag välkomnar. Men då har man också varit med om att förstöra UNRWA genom att dra ned på stödet till dem. Det är något som verkligen skadar både Libanon och Palestina.

Anf. 10 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! Låt mig vara väldigt tydlig: Alla som bryter mot folkrätten bör fördömas. Det må vara Hamas, Hizbollah, huthirebeller, Iran eller Ryssland. Men det måste också vara Israel, när de bryter mot folkrätten. Med det sagt är Israels existens obestridlig, och den är också självklar. Låt det inte finnas några tvivel om det! Men på samma sätt som deras existens är obestridlig måste också Palestinas existens vara det.

Nu försöker Netanyahu rikta bort blicken från det som händer i Gaza och från det brutala folk mord som Israel bedriver mot den palestinska befolkningen som befinner sig där.

Låt oss blicka ett år tillbaka i tiden. För ett år sedan sa många på högersidan att israeliska bombningar av sjukhus eller skolor var något som aldrig skulle kunna inträffa eftersom det skulle strida mot folkrätten. Men häromdagen fick vi se bilder på brinnande barn i tält. Är det ett folkrättsligt sätt att bedriva krig på? Var är regeringens fördömanden av Israel?

Det måste vara tydligt att det här är oacceptabelt och att det måste få ett slut. Israel måste dra sig tillbaka, och de måste inleda en permanent vapenvila nu. Det enda sättet att uppnå en varaktig fred är genom att Israels ockupation av de palestinska områdena upphör.

Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det finns bara en väg till långsiktig fred och stabilitet för både israeler och palestinier, och det är en tvåstatslösning. Det var man på väg mot för 30 år sedan genom Osloavtalet. Men mordet på

Yitzhak Rabin liksom Israels bosättningspolitik under 25 år har undergrävt möjligheterna för det. Nu finns 700 000 bosättare på Västbanken. Detta har tillsammans med Irans stöd till Hizbollah, Hamas och andra terrororganisationer undergrävt den här möjligheten.

Min uppfattning är att vi måste försöka hitta en väg tillbaka till förhandlingsbordet. Det kan kännas som att det är väldigt långt dit just nu, när kriget rasar som värst. Det är också så att det inte kommer att hända av sig självt. Det krävs en internationell press utifrån för att detta ska ske. En sådan internationell press är precis det som vi efterfrågar.

Det är därför vi framför att man måste terrorlista det islamiska revolutionsgardet i Iran. Det är ett sätt att sätta press på Iran, vilket vi måste göra. Vi måste bygga ut sanktionerna mot Iran.

Det är också därför vi föreslår att EU ska frysa sitt handelsavtal med Israel så länge man inte lever upp till internationell rätt. Det handelsavtalet tillkom ju en gång just för att stimulera en fredlig uppgörelse. Nu finns förutsättningarna inte längre där. Då är det naturligt att säga: Nej, det här kan vi inte fortsätta med så länge ni inte lever upp till internationell rätt!

Det var 124 länder som röstade för den resolution som vi talar om. Till dem hörde Finland, Frankrike, Spanien, Portugal, Irland, Norge och Island. En överväldigande majoritet av medlemsländerna röstade för, men inte Sverige. Det var svagt, tycker jag. Man borde ha markerat att folkrätten gäller överallt.

Jag fick inget svar på min fråga till utrikesministern: Vilka konkreta åtgärder vill regeringen vidta för att sätta press på båda parter?

Anf. 12 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Fru talman! Jag har uppfattat att interpellationen handlar om Israel och den internationella rätten i Libanon. Nu har diskussionen blivit mycket bredare, och kanske har jag personligen varit med och hjälpt till att bredda den.

För att komma tillbaka till det som vi ska diskutera vill jag tydliggöra att en av de största säkerhetsriskerna i den här konflikten är Hizbollahs militära närvaro i södra Libanon. Som terrorlistad organisation har Hizbollah länge agerat som ett ombud för den iranska regimen och dess destabiliserande handlingar i hela regionen. De har som sagt under det senaste året avfyrat tusentals raketer mot civila områden i Israel. Detta är ett överhängande hot som tvingar tiotusentals människor att leva evakuerade eller under evakueringsorder och konstant osäkerhet.

Hizbollahs agerande utgör inte isolerade handlingar utan är en del av Irans större strategi att utöva makt och inflytande över regionen. Hizbollahs agerande är dessutom ett flagrant brott mot FN-resolution 1701, där det uttryckligen krävdes att Hizbollah skulle avväpnas och att områdena söder om floden al-Litani skulle vara fria från vapen. Hizbollah får dessutom sin finansiering och beväpning genom Irans revolutionära garde, IRGC, vilket ytterligare understryker Irans långsiktiga mål att destabilisera regionen.

Fru talman! Att inte uppmärksamma dessa brott innebär att ignorera ett av de största hoten mot stabiliteten i området. Det är vår skyldighet att tala klarspråk om Hizbollahs och Irans roll och inte låta deras agerande fortgå.

Anf. 13 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag tackar Ola Möller för härskartekniken. Han säger att jag behöver historiektioner. Jag är mycket väl medveten om när kriget började. Jag är också mycket väl medveten om vad som hände tidigare – både 1967 och 1973 försökte länderna i regionen utplåna den enda demokratin, Israel.

Genom att jämföra Israels ambassadör med Rysslands ambassadör gör sig Ola Möller skyldig till ett övertramp som inte är värdigt en riksdagsledamot.

Jag instämmer i Morgan Johanssons kloka inspel – parterna måste till förhandlingsbordet. Och förhandlingarna ska börja med att Hamas släpper de oskyldiga kvinnor, äldre, män och små barn som hålls som gisslan. Detta är oskyldiga människor som har varit kidnappade i mer än ett år. Det finns små barn som har levt längre i dessa mörka tunnlar än utanför, det vill säga större delen av sitt liv. Det är det här man måste börja med.

När man använder uttryck som ”mördarmaskin” och anklagar Israel för att bedriva apartheidpolitik måste man komma ihåg hur många araber från närliggande länder som har tagit sin tillflykt till Israel med anledning av förföljelse på grund av sexuell läggning och annat.

Anf. 14 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag vill börja med att vända mig mot den märkliga och magstarka jämförelsen mellan Israels ambassadör och Rysslands ambassadör. Ryssland har angripit Ukraina. Ukraina försvarar sig. Hamas, Hizbollah och andra Iranstödda proxyer har angripit Israel. Israel försvarar sig. Det är väldigt magstarkt att göra en sådan jämförelse. Jag tycker att vi gemensamt i den här salen borde vända oss emot det.

Fru talman! Jag kan konstatera att jag håller med Samuel Gonzalez Westling om mycket. Det förvånar mig faktiskt. Ibland låter det inte så på debatten. Men både Vänsterpartiet och Liberalerna tycker att det krävs en tvåstatslösning. För att det ska vara två stater tycker både Vänsterpartiet och Liberalerna att det behövs en palestinsk stat – det säger sig självt – och även en israelisk stat. Det är därför både Vänsterpartiet och Liberalerna är sionister.

Fru talman! Ledamoten Möller bad min kollega ledamoten Åberg att öppna en historiebok för att se att den här konflikten inte började den 7 oktober. Det här kriget började den 7 oktober. Konflikten är längre än så. Man kan titta på den gamla filmen *Prinsen av Egypten* om man vill få en flertusenårig historieexposé över hur judar har förföljts i den här delen och andra delar av världen. Bara i det här området har pogromerna mot och förföljelsen av judar pågått i många hundra år. Ända sedan Israel grundades har man blivit angripen

av grannländer och av terrorister i sexdagarskriget, jom kippur-kriget, den första intifadan och den andra intifadan. Nu står människor och demonstrerar i Sverige och andra länder och ropar efter en tredje intifada. Sedan kommer det säkert att ropas efter en fjärde intifada om vi inte får till en hållbar fred. Det är därför Morgan Johansson kanske måste ta Möller i örat och se till att även han ansluter sig till sionism och en tvåstatslösning.

Anf. 15 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om ämnet för debatten: Israel och den internationella rätten i Libanon. Det gäller alla debattörer.

Anf. 16 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag vill först nämna lite om det som Morgan Johansson var inne på gällande associeringsrådet mellan EU och Israel. Regeringen är av uppfattningen att EU bör försöka använda associeringsavtalet som en plattform för dialog. Då ingår det att framföra kritiska budskap och att understryka Israels skyldigheter i relation till folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten. Att i detta läge välja att pausa associeringsavtalet, som oppositionen föreslår, alltså egentligen ge upp, riskerar att minska möjligheten till dialog. I det här läget behövs det fler och inte färre breda samarbetsytter för dialog där Sverige och EU kan framföra sina åsikter till Israel. Regeringen ger inte upp. Jag räknade också upp åtta åtgärder som regeringen har vidtagit för att försöka deeskalera konflikten.

Fru talman! Jag går över till att fokusera på Ola Möller, som också har möjlighet att replikera en ytterligare gång i egenskap av interpellant.

Jag måste säga att jag är lite bekymrad efter Ola Möllers senaste inlägg. När jag fick interpellationen konstaterade jag först och främst att den är anmärkningsvärt fri från en beskrivning av Hizbollahs och Hamas ansvar. Samtidigt tycks man också förringa det som faktiskt skedde den 7 oktober och som precis som mina kollegor har sagt utgjorde upptakten till det krig som vi nu ser där Israel försöker att försvara sig.

De övergrepp som begicks den 7 oktober är så allvarliga och vedervärdiga att jag inte återigen vill gå in på en beskrivning av dem. Men vi får aldrig glömma vad de faktiskt innebar.

Om man faktiskt ser till den attacken är det fullständigt obegripligt att jämföra Israels ambassadör med Rysslands ambassadör. Ryssland har helt provocerat gett sig på Ukraina. Israel har däremot attackerats på det mest vedervärdiga sätt. Det får Ola Möller väldigt gärna utveckla.

(Applåder)

Anf. 17 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Jag är av uppfattningen att det inte är någon folkrättslig skillnad mellan det agerande som Israel har mot Palestina där man ockuperar, och där

Internationella domstolen har varit tydlig att den ockupationen är olaglig, och den ockupation som Ryssland gör av Ukraina. Ergo, alltså, är det lika mellan Israels ambassadör och Rysslands ambassadör. Det ska vara en tydlighet. Man ska vara lika hård i sanktioner mot Israel som man är mot Ryssland.

Jag för tillbaka diskussionen till Libanon. Den doktrin som Israel tillämpar heter Dahiyadoktrinen. Den bygger på att man bombar sönder all civil infrastruktur som finns för att motståndaren ska kunna fortsätta sin existens i de områdena. Det handlar om att utvidga zonen av säkerhet. Den har tillämpats i norra Gaza. Den har tillämpats i stora delar av Libanon tidigare, bland annat vid massakrerna i Sabra och Shatila under Ariel Sharon 1982.

Det här är ett sätt att förstöra möjligheterna för dem som man upplever som eller som är faktiska motståndare att kunna fortsätta sin verksamhet och över huvud taget sin existens. Det är alltså den brända jordens taktik. I kombination med zero casualties-doktrinen, där man använder palestinier som mänskliga sköldar och liknande, blir det den springande punkten i folkrättsfrågan i Libanon.

Menar utrikesministern att Dahiyadoktrinen är förenlig med folkrätten? Kan utrikesministern i så fall utveckla hur den typen av uttalade doktriner är det? Tala med Breaking the Silence, så får du alla fakta om detta. Är doktrinen förenlig med folkrätten? Den tillämpas i Gaza. Det som gäller i Gaza kommer att hända i Libanon, och det har hänt. Man har bombat sex sjukhus och man har dödat över 2 000 civila på en månad.

Apropå allt fördömande av Hizbollah tyckte jag att ledamoten Magnus Berntssons inlägg här var klokt. Det var mycket bra, och jag håller med. Det är därför vi måste agera. Det var därför som vi ville terrorklassa Islamiska revolutionsgardet långt innan den 7 oktober.

Är Dahiyadoktrinen förenlig med folkrätten, utrikesministern?

Anf. 18 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag vet inte hur många gånger jag här i talarstolen ska upprepa att regeringen står bakom Israels rätt att försvara sig.

Det bekymrar mig att det är någonting som inte framhålls av ledamoten Ola Möller. Det ska bli intressant att efterhöra om hans åsikt, att man bör likställa Ryssland och Israel, också är någonting som Socialdemokraterna står bakom. Det lär vi få all anledning att återkomma till.

Regeringen har varit tydlig med, både jag och andra företrädare, att den internationella rätten måste följas av alla parter. Det har jag också varit tydlig med i talarstolen flera gånger i dag.

Jag tänkte avsluta med att gå tillbaka till det som interpellationen i mångt och mycket handlar om, det vill säga den humanitära situationen i Libanon och hur civilbefolkningen drabbas av kriget. Över 2 000 personer har dödats och 9 000 skadats, inklusive många

civila. Mer än en miljon människor är nu på flykt i landet.

Därför har Sverige också ökat det humanitära stödet till Libanon med totalt 83 ½ miljoner. Stödet fördelas mellan UNHCR, Röda korset, Rädda Barnen och FN:s humanitära landfond i Libanon. Totalt uppgår Sveriges humanitära stöd till Libanon för 2024 till över 158 miljoner.

För att hjälpen ska nå fram är det nu centralt att säkerställa fullt, säkert och obehindrat humanitärt tillträde. I alla sammanhang där regeringen har möjlighet kommer vi också att lyfta fram behovet av att säkerställa tillträde för humanitära aktörer både i Libanon och naturligtvis också i Gaza. Det som pågår nu drabbar civilbefolkningen på ett fruktansvärt sätt.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2024/25:20 om avveckling av Bromma flygplats

Anf. 19 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Kadir Kasirga har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta efter beskedet att Bromma flygplats förlorar 90 procent av flygtrafiken samt om jag avser att ta initiativ för att påbörja avvecklingen av Bromma flygplats för att stärka Arlandas internationella konkurrenskraft.

Luftfarten är en viktig del av transportsystemet. Särskilt i ett land som Sverige – med långa avstånd och många glest befolkade områden – är flyget viktigt för inrikes resor och har även stor betydelse för Sveriges ekonomi, konkurrenskraft och öppenhet gentemot omvärlden.

Sedan regeringen tillträdde har vi vidtagit flera åtgärder för att stärka flygets konkurrenskraft och värna om god tillgänglighet med flyg. Det gemensamma avgiftsutjämningsystemet för säkerhetskontroll av passagerare och deras bagage (GAS) har fått ett tillskott på 1,035 miljarder kronor för att motverka avgiftshöjningar. Vidare har det statliga bidraget för driftstöd till icke-statliga flygplatser fördubblats, och vi har nyligen även aviserat att flygskatten avskaffas från och med 1 juli 2025 för att bland annat förbättra tillgängligheten i hela landet.

Flygbranschen är en marknad som präglas av hård konkurrens, och vi har sett flera omstruktureringar den senaste tiden. Jag är övertygad om att det finns en stark efterfrågan och behov av goda luftfartsförbindelser inom Sverige, oavsett vilka aktörer på luftfartsmarknaden som är villiga att bedriva trafik.

När det gäller Bromma flygplats ingår den som bekant i det nationella basutbudet som ägs och drivs av Swedavia AB. Vid sidan av linjetrafiken kan jag konstatera att Bromma flygplats har betydelse även för det samhällsviktiga flyget, inte minst för ambulansflyget.

Flygplatsen är också viktig för att skapa robusthet i det svenska flygplatssystemet som ett komplement till andra flygplatser i Stockholmsområdet. Och som jag framfört tidigare ser jag att Bromma flygplats skulle kunna ha en roll för det framtida elflyget där det just nu pågår en snabb utveckling.

Med det sagt så tycker jag det är viktigt att inte dra för snabba slutsatser av den senaste tidens besked från SAS och BRA. Regeringen och jag följer utvecklingen noga, och vi analyserar nu hur luftfartsmarknaden kan komma att påverkas.

Anf. 20 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på min interpellation!

Vi står nu inför ett vägskäl när det gäller framtiden för Bromma flygplats. Det är 90 procent av flygtrafiken som kommer att försvinna från årsskiftet. Det är en tydlig signal om att marknaden redan har valt bort Bromma flygplats.

Regeringen måste lyssna på vad utvecklingen inom flygsektorn säger: Det är dags att avveckla flygplatsen och i stället investera i framtidens flyginfrastruktur där Arlanda är en självklar centralpunkt.

Jag instämmer med statsrådet Andreas Carlson om att luftfarten är en viktig del av transportsystemet, särskilt för ett land som Sverige med sina stora avstånd och behov av både inrikes- och utrikesförbindelser. Men vi kan inte blunda för de förändringar som sker i branschen.

Flygmarknaden har genomgått omstruktureringar, och hård konkurrens har gjort att Bromma flygplats inte längre fyller samma funktion som tidigare. Med 90 procent minskad trafik finns det inget ekonomiskt eller strategiskt försvarbart skäl att fortsätta att driva flygplatsen.

Vi behöver i stället fokusera på att utveckla Arlanda som vårt internationella nav. Genom att stärka Arlanda och samla flygtrafiken där kan vi förbättra tillgängligheten, skapa bättre förutsättningar för internationella förbindelser och samtidigt minska dubbelinfrastruktur som slukar skattebetalarnas medel.

Fru talman! Ministern har lyft elflyget som en möjlighet för Bromma i framtiden. Elflyg är en viktig del av framtidens luftfart, och det är något som vi alla ser fram emot. Men, fru talman, vi måste också vara realistiska. Elflygets kommersiella genombrott ligger längre fram i tiden, och Bromma flygplats roll i detta är inte avgörande. Det är inte flygplatsens existens som kommer att driva elflygets utveckling. Det kommer att ske genom investeringar och innovation på ett bredare plan, där Arlanda flygplats kan spela en minst lika viktig roll med sin redan etablerade infrastruktur och kapacitet.

Fru talman! Ministern säger i sitt svar att vi inte ska dra förhastade slutsatser om Brommas framtid baserat på de senaste omstruktureringarna inom flygbranschen. Min fråga till ministern är då: Om 90 procent av flygtrafiken redan lämnar Bromma flygplats, vad exakt behöver hända för att regeringen ska ändra sin

ståndpunkt? Borde vi inte nu dra slutsatsen att Bromma flygplats inte längre är nödvändig och i stället fokusera på att stärka Arlanda och de regionala flygplatser som verkligen behövs?

Vi måste också titta på de miljömässiga och urbana fördelarna med en nedläggning av Bromma. Att omvandla det stora flygfältet till bostäder och stadsutveckling skulle bidra till att lösa några av Stockholmsregionens mest akuta behov och skapa en hållbar utveckling som gynnar både dagens och morgondagens generationer.

Sammantaget är det både ekonomiskt, miljömässigt och strategiskt rätt att påbörja avvecklingen av Bromma flygplats och faktiskt också hörsamma Stockholms stads uppsägning av avtalet med Swedavia.

Anf. 21 Statsrådet ANDREAS

CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka ledamoten Kadir Kasirga för engagemanget för luftfarten, för Arlandas konkurrenskraft och för flyget som färdmedel i ett avlångt land som Sverige. Jag delar den synen på luftfarten som en viktig del i transportsystemet.

Ledamoten lyfter fram att vi bör fokusera insatserna på Arlanda. Då vill jag bara påminna om de åtgärder som regeringen redan har vidtagit för att stärka Arlandas konkurrenskraft. Vi har tillsatt en samordnare, Peter Norman, som ska lägga fram förslag till regeringen om vad man kan göra för att stärka kollektivtrafik och färdmöjligheter till och från flygplatsen. Om dessa åtgärder i infrastrukturen som kan stärka Arlandas konkurrenskraft ska han delrapportera nu under hösten och senare i ytterligare en delrapport.

Det här är inga nya frågor, utan det har varit på bordet även tidigare. Även tidigare regeringar har vetat om att när till exempel Förbifart Stockholm är klar kommer det att bli en väldigt kraftig flaskhals när den nya Förbifarten ska på den nuvarande E4:an lite norr om Stockholm, men man har med öppna ögon valt att inte prioritera åtgärder som skulle stärka kapaciteten för exempelvis busstrafik och taxi. Även spårbundna förslag som funnits på bordet.

Jag hoppas därför att det engagemang som ledamoten i dag visar också kan leda till en viss självvranssakan: Vad kunde man ha gjort för att stärka Arlandas konkurrenskraft? Konkurrenskraften behöver ju verkligen stärkas, och den är förknippad med åtgärder i infrastrukturen som stärker tillgängligheten till och från flygplatsen. Det gynnar inte bara Stockholmsområdet och Mälardalen, utan det är viktigt för hela landet eftersom Arlanda har en sådan viktig funktion som hubb, nav eller hur man ska uttrycka det för transportsystemet i hela Sverige.

Det arbetet pågår redan, och det är inte mindre viktigt när ett sådant besked kommer som vi nu har tagit emot från Bra och SAS och som får påverkan på trafiken på Bromma.

Det jag säger i svaret och i den här debatten är att vi behöver analysera vad konsekvenserna nu blir. Det är lätt att fatta ett beslut att lägga ned samhällsviktig

infrastruktur som en flygplats är, men det är svårt, om inte omöjligt, att återskapa den om man om några år till exempel när vi ser elflygets kommersialisering som ledamoten tar upp skulle inse att det behövs en särskild flygplats för det.

Vi har inte alla de svaren i dag. Det finns olika frågeställningar kring laddmöjligheter kombinerat med andra bränslen på en flygplats, till exempel. Hur säkerställer man säkerheten? Hur säkerställer man att ruttplaneringen blir så effektiv som möjligt?

Vi vet inte exakt elflygets påverkan på andra flyg med andra bränslen i den initiala fasen, och det vore ju väldigt tråkigt om man med politiska beslut skulle bromsa introduktionen av elflyg för att man inte tänkte efter noga innan man gjorde sig av med en viktig infrastruktur som flygplatsen är.

Det är det jag manar till. Jag delar engagemanget för flyget, men jag manar till lite eftertanke. Det är lätt att dra förhastade slutsatser, men vi vet inte – om några år kanske vi kommer att behöva den här infrastrukturen.

Jag är fullt medveten om att det här får påverkan på linjerna till och från Bromma, men vi vet att det sker stora förändringar inom flyget, och därför är det alldeles för tidigt att dra slutsatsen att vi lika gärna kan lägga ned. Det är det som den här analysen ska ta in, fru talman.

Anf. 22 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Som jag sa i mitt inlägg är elflygets utveckling inte beroende av Bromma flygplats vara eller icke vara. Den här interpellationen handlar ju om de nya händelserna som innebär att Bra har beslutat att flytta sin flygtrafik till Arlanda, och då kommer 90 procent av flygtrafiken från Bromma att försvinna nästa år.

Det här väcker frågor om flygplatsens framtid. Flera näringslivstoppar har nu vädjat till regeringen att tänka om och lägga ned Bromma för att i stället satsa på att stärka Arlanda som Sveriges centrala flygplats för både inrikes och utrikes resor.

Sverige har länge varit ett land som värnar god tillgänglighet och stark konkurrenskraft, men dagens situation skadar just dessa värden. Vi står nu med två svaga flygplatser i stället för en stark, välfungerande flygplats som kan hantera både inrikes och internationella förbindelser. Att behålla Bromma flygplats lite grann baserat på nostalgiska känslor och kanske också ideologiska skygglappar snarare än av affärsmässiga skäl riskerar att ytterligare försämra Sveriges position i världen.

Näringslivsrepresentanter som Haval van Drumpt, vd för telekombolaget Tre, uttryckte i Aftonbladet den 3 oktober tydligt sin oro över att svenska företag nu tappar i konkurrenskraft. Resenärer tvingas ofta att mellanlanda i Köpenhamn för att ta sig till och från Sverige, något som inte bara är ineffektivt utan också negativt för svenska företag och affärsresenärer.

Statliga Swedavia har också tydligt sagt att det inte längre är affärsmässigt hållbart att driva Bromma

flygplats vidare och har efter de senaste händelserna varslat om uppsägning av Bromma flygplats. Om Bromma inte kan bära sig ekonomiskt, varför insisterar regeringen på att hålla flygplatsen öppen, särskilt när viktiga resurser från Arlanda måste användas för att täcka förlusterna?

Frågan till statsrådet och regeringen är därför enkel: När näringslivstoppar, Swedavia och majoriteten av flygbranschen nu vädjar om att satsa på Arlanda och låta Bromma läggas ned av rent affärsmässiga skäl – varför låter regeringen nostalgi stå i vägen för att fatta beslut som är bäst för Sveriges framtida konkurrenskraft?

Fru talman! Vi behöver rikta fokus på att utveckla Arlanda. Jag håller med statsrådet om att det är fråga om bättre kommunikationer, fler linjer och en smidigare incheckning, så att vi kan stärka Sveriges internationella konkurrenskraft och säkerställa tillgängligheten för både företag och resenärer. Det är hög tid att släppa Bromma och bygga för framtiden.

Anf. 23 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Jag uppskattar att man kan ha en diskussion i sak, men då tycker jag att man ska hålla sig till den och bemöta det som den man debatterar med har sagt i en debatt. Jag har inte sagt något om nostalgi. Det är anmärkningsvärt att ledamoten tar upp som ett av huvudargumenten i replikskiftet att det skulle vara nostalgiska känslor inblandade. Snarare handlar det om att inte dra förhastade slutsatser.

Vi vet att Bromma i dag har en viktig funktion för exempelvis ambulansflyget. Hur säkerställer man det i en framtid? Det finns också frågetecken omkring elflygets utveckling. Det är inte så att man så tydligt och klart redan i dag kan säga att elflygets utveckling inte är beroende av en annan flygplats. Vi vet inte exakt hur situationen kommer att vara på Arlanda flygplats, om det kommer att vara så att det finns säkerhetsmässiga skäl att hålla laddning ifrån till exempel hållbart flygbränsle. Det finns många frågor som måste analyseras.

Samtidigt sträcker sig det avtal som finns med Stockholms stad till 2038. Det behöver förtydligas att det besked som Stockholms stad har givit är en föravisering av en uppsägning som kommer att ske långt in i framtiden. Det är först 36 månader före avtalets utgångstid som uppsägning av avtalet kan göras.

Det finns tid att göra noggranna analyser för att inte riskera att en gång i framtiden behöva säga: Vi tänkte inte på detta. Vi såg det inte komma. Vi var naiva. Det är alltså viktigt att inte dra förhastade slutsatser.

Jag håller med om att det behövs fler linjer till Arlanda. Konkurrenskraften för Arlanda måste stärkas, och vi måste stärka tillgängligheten till Arlanda. Det står inte i motsats till att inte dra förhastade slutsatser kring Bromma flygplats.

Den stora effekten som verkligen har försvagat Sveriges och Arlandas konkurrenskraft på flygsidan är den flygskatt som infördes av den förra regeringen. Skatten har dramatiskt fått internationella linjer att

lägga sig i närliggande flygplatser utanför Sverige, och det har lyfts fram av många som mycket skadligt. Det finns inte heller några klimatmässiga skäl att ha kvar ett sådant styrmedel med tanke på att det nu finns EU-reglering som styr både mer träffsäkert och hårdare än denna generella flygskatt.

Det gläder mig, fru talman, att Kadir Kasirgas parti accepterar borttagandet av flygskatten i den budgetmotion som partiet har presenterat i riksdagen som svar på regeringens budgetproposition. Det är ett viktigt besked. Vi behöver säkra långsiktiga förutsättningar för flyget och sluta med skambeläggandet av flygresandet. Därför undrar jag om Kadir Kasirga kan berätta om hur diskussionerna ser ut i oppositionen. Kan man lita på att Socialdemokraternas besked nu kommer att hålla i en eventuell framtid – om många år, förstås – om man kommer tillbaka till regeringsmakten, eller kommer man att återinföra flygskatten?

Jag skulle också vilja ta upp det mycket beklagliga besked som det rödgröna styret i Stockholms stad har fattat beslut om, nämligen om en ny resepolicy som förbjuder de anställda att flyga från Stockholm till Göteborg och Malmö i tjänsten. Det är direkt skadligt för flygets konkurrenskraft. Det finns ju i dag möjlighet att köpa till hållbart flygbränsle och därmed vara med och påskynda omställningen. Det är något som jag tror har direkt påverkan på hur de offentliga aktörerna agerar för att stärka Arlandas konkurrenskraft. Här finns också en maning till eftertanke och självreflektion, fru talman.

Anf. 24 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaren på frågorna.

Vi tycker att det är viktigt att vi i Sverige implementerar Fit for 55 hela vägen. Därmed finns det ett annat verktyg som kan ersätta och komplettera det som flygskatten innebar när den infördes.

Fru talman! Från årsskiftet kommer Bromma flygplats att vara nästan tom. Det kan vi nu konstatera. Vilka är det som kommer att flyga från Bromma flygplats från årsskiftet? Är det marsianer, eller kommer flygfältet att användas för att köra gokart eller skridskoåkning? Det kommer att vara en tom plats.

Vi befinner oss nu mitt i mandatperioden. Det jag hör från Andreas Carlson är att man inte på något sätt tänker se över frågan om att det är dags att lägga ned flygplatsen. Marknaden har sagt sitt nu. Det finns inte intresse för Bromma flygplats, utan det är Arlanda som flygbranschen vill satsa på. Det sker en fullständig elektrifiering, digitalisering och anpassning till elflyg och så vidare. Det är inte så att det inte händer något på Arlanda.

Fru talman! Den här regeringen började sitt regeringsinnehav med att stoppa byggandet av nya stambanor och satte stopp för avvecklingen av Bromma flygplats, trots att vi varnade för att det inte skulle hålla i längden. Nu när halva mandatperioden har gått står vi inför det faktum att Bromma flygplats kommer att vara tom från och med årsskiftet.

Anf. 25 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Det är vällovligt och intressant att höra Kadir Kasirgas helt och hållet stora förtroende för marknaden. Det är ett lite omvänt förhållande mot normala debatter med socialdemokrater. Men det är positivt att så påtagligt höra tilltron till marknaden i alla ledamotens inlägg. Jag menar att det offentliga behöver ta ett lite större ansvar att tänka efter om det finns andra skäl till att inte snabbt avveckla en flygplats som det inte kommer att vara möjligt att återställa om man inser att det skulle behövas i framtiden. Det kan vara ur beredskapssynpunkt, för det samhällsviktiga flyget, till exempel ambulansflyget, och det kan vara för omständigheter i omställningen av flyget som vi ännu inte vet något om.

Fru talman! Jag har varit tydlig i svaret och i debatten om att vi nu analyserar de förändrade förutsättningarna. Den analysen pågår, och jag vill också säga att jag uppskattar debatten och utbytet. Jag hörde inte att ledamoten kommenterade Stockholms stads nya resepolicy. Den får en dramatisk påverkan på konkurrenskraften för Arlanda. Om man menar allvar med att man vill stärka Arlandas konkurrenskraft kan man inte göra en sak med den ena handen och göra något annat med den andra. Jag hoppas att Socialdemokraterna tar ansvar och kan ändra en sådan resepolicy. Det skulle vara vällovligt. Jag träffar många kommunföreträdare runt om i landet som talar väl om den egna flygplatsen, men när man sedan tittar i deras resepolicy avråds de från att använda den. Det är också en återspeglning av tilltron till marknaden, det vill säga att det är bara marknaden som ska flyga och vi i den politiskt styrda organisationen ska avråda från flyget. Det klingar inte väl, och det går inte i samklang med de fina orden i debatten om flygets betydelse.

Här gör vi något helt annat, nämligen att stärka flygets konkurrenskraft, och vi har ändrat Regeringskansliets resepolicy så att den är färdmedelsneutral. Där finns det något att titta på för Kadir Kasirga och andra socialdemokrater.

Tack för den här debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2024/25:93 om Boverkets nya byggregler

Anf. 26 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Leif Nysmed har frågat mig hur jag och regeringen ser på utfallet av Boverkets regler och om jag överväger att ta några generella initiativ utifrån min ståndpunkt. Leif Nysmed har också frågat mig om jag tänker agera på den kritik som förts fram från en stor andel intressenter mot Boverkets nya byggregler.

Jag vill börja med att säga att det är ett omfattande arbete som Boverket har gjort och som fortfarande

pågår. Det påbörjades redan 2019 genom ett uppdrag från den dåvarande regeringen.

I grunden handlar arbetet om att modernisera byggreglerna. Boverkets byggregler får en ny struktur, och rollfördelningen blir tydligare. Reglerna blir färre och utformas som funktionskrav. Med Boverkets nya byggregler blir det dessutom mindre detaljreglering. Boverkets bedömning är att dess nya byggregler på sikt kan komma att leda till innovation och teknisk utveckling med snabbare och mer kostnadseffektivt byggande som följd.

För att ge samhällsbyggnadssektorn och byggnadsnämnderna mer tid att förbereda sig inför övergången till de nya byggreglerna har Boverket valt att flytta fram ikraftträdandet till den 1 juli 2025. Boverket kommer före ikraftträdandet även att ta fram vägledning samt genomföra utbildningsinsatser. Därtill kommer det att vara en övergångsperiod på ett år. Under det året får byggherren välja att använda antingen de gamla eller de nya byggreglerna.

För att regeringens ambitioner om ökad effektivitet i planering och byggande ska kunna förverkligas behöver kommunerna ha kompetens och vägledning på detta område. Kommande ändringar i regelverket kring bygglov och Boverkets nya byggregler kan innebära stora förändringar i kommunernas arbetssätt. Det är därför viktigt att kommunerna har rätt kunskap och verktyg för genomförandet. Regeringen har av den anledningen i budgetpropositionen för 2025 aviserat att Boverket ska genomföra en ny kompetenssatsning riktad mot kommunerna. Det kan exempelvis handla om informations- och utbildningsinsatser. För satsningen har regeringen föreslagit att 10 miljoner kronor avsätts per år under perioden 2025–2030.

När det gäller den kritik som förts fram av intressenter har en stor del av den handlat om risken för oförutsägbara prövningar till följd av mindre detaljreglering och funktionskrav som lämnar utrymme för tolkning. Denna oro vill vi bemöta genom den kompetenssatsning riktad mot kommunerna som jag nyss redogjorde för.

Sedan har det framförts kritik som är vidare och omfattar mer än byggreglerna – kritik mot långsamma processer, krångliga regelverk och felställda krav. För att komma till rätta med detta krävs inte bara nya byggregler utan även ny lagstiftning. Regeringen har redan vidtagit ett flertal åtgärder för att regelverket för bygglov ska bli enklare, effektivare och mer ändamålsenligt. Men fler är på gång, och jag ser fram emot att få återkomma och presentera dem närmare.

Anf. 27 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret.

Kritiken mot Boverkets nya byggregler har varit massiv, både från bransch- och intresseorganisationer och från offentliga aktörer. Kritiken har av förstaeliga skäl varit av olika karaktär beroende på vilka intressen som organisationerna företräder, men det som är slående gemensamt är att många av remissinstanserna

anser att Boverket inte har tagit till sig av den omfattande kritik som framförts.

Osäkerheten är stor om vilka konsekvenserna faktiskt blir av de nya byggreglerna. Detta lyfts fram av stora byggföretag, funktionsrättsrörelsen, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Allmännyttan, Sveriges Arkitekter, Svensk Byggtjänst, Hyresgästföreningen, Folkhälsomyndigheten och många fler. Är det någonting som dagens bostadsmarknad inte behöver är det just mer osäkerhet.

Vad gäller bostäder lyfter många upp riskerna med att de nya byggreglerna leder till sämre standarder, exempelvis sämre ljusinsläpp, rum utan fönster, lägre takhöjder, olika tolkningar av vad som gäller för säkerhet vid brandskydd med mera.

Vad vi ser redan med dagens byggregler är att bostäder blir mindre, med sovrum på 6–7 kvadratmeter och kök som rationaliseras bort och blir en ”installation” på en vardagsrumsvägg, så vad med de nya byggreglerna skulle lyfta fram ”den goda bostaden” där de boendes perspektiv på hälsa, tillgänglighet och välmående tas till vara?

Sveriges Arkitekter har konstaterat att med de nya byggreglerna kommer exempelvis endast halva bostaden att behöva ha tillgång till dagsljus, alltså inte varje enskilt rum. Vart har lyhördheten tagit vägen för forskningen, som tydligt visar att tillgången till dagsljus inte kan ersättas med annan belysning för välmående?

Minimikrav på rumshöjd försvinner. Vad blir det av dagens små sovrum på 6–7 kvadratmeter om taket dessutom sänks till 2 eller 2,2 meter och inget fönster krävs? Hur skulle bostadsministern vilja definiera vad som är ett riktigt rum och vad som är en skrub?

Hyresgästföreningen lyfter också fram att på dagens bostadsmarknad finns det ett stort antal personer som inte har råd att välja bort dåliga bostäder. Det är många av dessa personer som löper risk att bli de stora förlorarna nu.

Jag har tidigare vid möte med Boverket ställt frågan hur den omfattande kritiken som framförts har tagits om hand, men tydligt är att många aktörer och organisationer fortfarande anser att remisskritiken i stort ignorerats och att endast smärre förändringar gjorts.

Jag vill vara tydlig så att jag inte får det tillbaka på mig i och med att det var vi som tillsatte den här utredningen: Vi står bakom en översyn av byggreglerna. Det är nödvändigt, och vi står bakom det. Men att man inte lyssnar på den omfattande kritiken som förs fram brett tycker vi är väldigt förvånande.

I statsrådets svar hänvisas till Boverkets bedömningar, och jag utgår från att statsrådet delar Boverkets bedömningar. Utifrån det undrar jag vad för information och kunskap statsrådet har som i stort sett en hel bransch inte har. Varför kvarstår all denna omfattande kritik mot de nya byggreglerna?

Inte tror väl statsrådet att endast en kompetenssatsning på kommunerna kommer att ta hand om de oklarheter som finns i Boverkets nya byggregler?

Anf. 28 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att berömma bostadsministern för morgonens presentation av två utredningar som jag faktiskt tror kommer att styra i rätt riktning. Det var roligt att se. Men nu ska vi prata byggregler.

Det har funnits väldigt få tillfällen att diskutera den här riktigt stora reformen, som kommer att träda i kraft nästa år. Det är en reform som, trots goda intentioner i grunden, enligt många riskerar att leda till sämre bostäder och sämre boendemiljöer.

Över 500 remissvar kom in när Boverket skickade ut sitt första förslag till nya byggregler, och väldigt många av dem var kritiska. Det allmänna omdömet från många verkar vara att man befarar att reglerna som är tänkta att förenkla och spara pengar med bibehållen boendekvalitet inte kommer att leda till vare sig några förenklingar eller några besparingar och i stället leda till sämre boendekvalitet.

Olika remissinstanser flaggar för risken för försämrade boendemiljöer med ökade bullernivåer, försämrade inomhusluft, små och mörka rum och helt enkelt sämre byggda bostäder.

Bland de kritiska remissinstanserna finns allt från byggföretag och myndigheter till forskningsinstitut som till exempel Institutet för miljömedicin, kommuner och olika expertorgan. Det är väldigt oroande i en tid då det är extra viktigt att det som vi bygger är långsiktigt hållbart och därmed behöver vara av högsta kvalitet.

Någonting som många remissinstanser också reagerat på är att byggreglerna ska införas relativt snabbt samtidigt som det nu blir byggsektorn som själv ansvarar för att visa att man uppfyllt funktionskraven när man frångått de tidigare kraven.

Just det här är också vad de flesta som kontaktat mig i frågan har lyft fram – den stora oklarheten i hur verifieringen av funktionskraven ska gå till i verkligheten och hur man ska kunna säkra både hållbarhet och kvalitet för att kunna nå målen för en god bebyggd miljö.

Jag vill därför fråga statsrådet om han tror att det nya regelverket kommer att förenkla processen som det är tänkt, om det kommer att leda till kostnadsbesparingar och om han verkligen kan garantera att reformen inte kommer att leda till ett sämre bostadsbyggande och sämre bostäder i stort.

Anf. 29 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Ja, det stämmer att det är ett omfattande underlag som Boverket har arbetat fram. Man har haft många år på sig, och som Leif Nysmed bekräftade spanner arbetet över flera regeringar.

Det finns en ambition och vad jag tror att Katarina Luhr kallade goda intentioner. Det är så, och det är många i hela samhällsbyggnadssektorn som har efterfrågat att man ska gå från väldigt tydliga, detaljerade ska-krav till mer av funktionskrav. Det är det som detta syftar till. Det handlar om att lätta på kraven men att

göra det på ett sätt som säkerställer de grundläggande funktioner som behöver finnas i en bostad.

Boverket kommer så långt det är möjligt att undvika att ange hur kraven kan uppfyllas, och det är själva poängen. När man går från detaljerade ska-krav till att mer tillämpa funktionskrav handlar det om att öppna för innovativa sätt att uppnå den funktion som man kan förvänta sig och som ska krävas i bostäderna, utan den detaljeringsgrad som det i den andra vågskålen har funnits mycket kritik mot tidigare.

Då blir det i stället samhällsbyggnadssektorn som genom tolkning av föreskrifterna ska ta fram förslag till lösningar som uppfyller föreskrifterna samt förslag till verifieringsmetoder. Detta innebär ett tydliggjort ansvar för samhällsbyggnadssektorn, som i ökad utsträckning behöver samordna sig för att utarbeta lösningar och verifieringsmetoder som uppfyller kraven i föreskrifterna.

Boverket har också fått i uppdrag att utveckla reformen med certifierade byggprojekteringsföretag. Det uppdraget syftar till att öka förutsägbarheten och effektiviteten i hela byggprocessen för byggherrar som använder certifierade byggprojekteringsföretag. Sedan finns också Bygglovsutredningens förslag – där har vi aviserat att vi kommer att lägga en proposition på riksdagens bord nästa år. Detta är en del av det arbete som pågår.

Det är viktigt att påminna om varför detta behövs. Regeringen vill att det ska gå snabbare att bygga. Byggandet behöver bli mer kostnadseffektivt, och företag i byggsektorn ska få större möjlighet att hitta nya, innovativa lösningar som ökar effektiviteten i byggandet. Frånvaron av just detta, möjligheten till innovativa lösningar och ett effektivt byggande, har lyfts fram som en bärande och viktig del i den bristande produktiviteten i byggsektorn.

Detta är alltså ett omfattande uppdrag. Det är också ett väldigt omfattande remissunderlag, med 500 remissynpunkter, som ledamöterna har lyft fram. Därför är det förstås viktigt att Boverket, som har ansvaret för att utforma detta, arbetar nära sektorn och även ser till att bygga upp den kompetens och de vägledningar som behövs för att man ska kunna tillämpa det nya sättet, med fler funktionskrav och färre detaljkrav.

Det är detta regeringen nu möter med en satsning på vägledning på 10 miljoner kronor. Det är också detta som Boverket har tagit in när man har förlängt tiden och även infört ett övergångsår, eller hur det ska uttryckas, då det blir möjligt att tillämpa både det nya och det gamla regelverket.

I övrigt är detta ett uppdrag som ligger på Boverket. Jag får förstås hänvisa vidare frågor till ledamöterna. Jag tror att en av dem sitter i Boverkets insynsråd – inte? Det kanske är ändrat. Förlåt, i så fall, fru talman och ledamöterna, att jag kom med den uppgiften.

Detta är förstås något som också ligger på mitt bord; vi följer detta mycket noga. Vi har en dialog med sektorn och kommer förstås att följa det fortsatta

viktiga arbetet. Det är viktigt att detta blir rätt och tillämpas på ett så klokt sätt som möjligt.

Anf. 30 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Tack igen, statsrådet, för svaret! Inför denna debatt hittade jag en rubrik i Altinget från den 27 juni 2023: Regeringen följer frågan om nya byggregler noga. Vad är det som statsrådet följt så noga? Det framgår inte riktigt av svaret, tycker jag.

En kompetenssatsning på kommunerna? Ja, det är viktigt. Men det kanske inte riktigt motsvarar all den kritik som har lyfts fram av olika parter. Jag kommer att gå igenom ytterligare några punkter. Eftersom det är så pass omfattande och minuterna tickar på snabbt har jag delat upp det i två delar.

Utifrån de nya reglerna ska, enligt uppgift i tidningen Arkitekten, Boverkets gd ha sagt följande: ”Under panelsamtalet på Business arena förklarade han att de nya reglerna innebär att byggbranschen själv ska ha kompetens att bestämma när funktionskraven i en paragraf är uppfyllda. Kravnivån sänks inte, men tolkningen får byggbranschen i fortsättningen göra utan myndighetens vägledande allmänna råd.” Vidare: ”Det är byggherren som ansvarar för att föreskrifterna följs ... Han sa att det finns en kraftig missuppfattning i branschen att kommunen ska godkänna lösningar, men att det är fel. Det enda kommunen ska göra är att bedöma om byggherren har förmågan att uppfylla samhällets krav.”

Utifrån dessa citat undrar jag återigen hur en kompetenssatsning på kommunerna ska lösa bristerna i de nya byggreglerna. Det är ju branschen som ska lösa dem.

För att gå vidare till en av branschföreträdarna, ett av Sveriges största byggbolag, pekar de i sitt remissvar på att ”Boverket anger att branschen ska utforma riktlinjer och standarder men det är oklart vad som avses med ’branschen’”. Vidare: ”Det finns ett flertal olika intresse- och branschorganisationer som driver frågor utifrån sina respektive perspektiv.”

Det finns alltså en uppenbar otydlighet i detta. Som jag nämnde i mitt tidigare inlägg: Otydlighet och osäkerhet är ingenting branschen behöver nu!

Byggföretagen lyfter i sin kritik fram att den som är ansvarig för att ta fram regelverk också måste ta ansvar för att det går att verifiera att kravet är uppfyllt på ett objektivt sätt. Det kan man inte avhända sig och säga att branschen ska lösa. Byggföretagen menar vidare att byggbranschen, särskilt i det ekonomiska läge som just nu råder, behöver ha ökad förutsägbarhet och minskad risk för att över huvud taget kunna komma igång med projekt.

Detta går ju helt emot det!

Jag uppfattar en stor frustration och oro inför införandet av Boverkets nya byggregler. Detta visar sig också i flera intresseorganisationers intensiva uppvaktning av oss. Det kan inte ha gått något parti förbi att denna oro finns.

Fru talman! När statsrådet nu följt frågan så noga hade nog många med mig förväntat sig en mer aktiv

bostadsminister. Tycker verkligen statsrådet att alla dessa kritiska röster har fel?

Anf. 31 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Jag tänkte fortsätta på samma spår. De ändringar som nu ligger på bordet är omfattande, och branschen verkar inte känna sig helt redo att ta ansvar för att ta fram nya lösningar som kan uppfylla funktionskraven samtidigt som man själv ska ta fram metoden för att verifiera att kraven uppfylls. Kommuner och tillsynsmyndigheter står i sin tur frågande inför hur en vettig tillsynsprocess ska kunna följa på detta. Om någon exempelvis skulle få för sig att fuska, hur ska detta upptäckas på ett enkelt sätt?

Jag tycker att det är bra med kompetensutveckling för kommuner, men att ha den utdragen under en fem- eller tioårsperiod när lagstiftningen ska komma på plats redan nästa år tycker jag är att gå lite långsamt fram. Jag tror att man skulle behöva en omfattande utbildningsprocess redan nu och framåt för att vara redo när lagen träder i kraft. Dessutom håller jag helt med Leif om att det inte främst är kommunerna som behöver utbildas nu när det ska börja byggas på ett nytt sätt. Det behövs ett bättre stöd från Boverket, och branschen behöver bättre riktlinjer.

Jag vill fråga statsrådet hur man fortsatt ska kunna säkra att alla aktörer – byggsektor, tillsynsinstanser och slutligen de som ska bo i bostäderna – ska känna sig trygga med att funktionskraven kommer att vara uppfyllda för varje bostad som byggs.

Anf. 32 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Låt mig börja med en fråga eller i alla fall något som nämndes av Leif Nysmed i ett tidigare inlägg: hur bostadsministern definierar rum. Hela poängen är ju att gå ifrån väldigt tydliga detaljkrav. Jag tror att det vore ännu mer olyckligt att gå i andra riktningen så att man från politisk nivå detaljreglerar väldigt mycket. Detta syftar tvärtom till att ta bort flera detaljkrav, ska-krav, som har varit mycket kritiserade för att hämma innovation, nya sätt att bygga och nya sätt att få fullgoda bostäder till ett bättre pris, så att man sänker trösklarna in på bostadsmarknaden, får mer innovation och därmed stärker produktiviteten i byggsektorn. Det påverkar inte bara bostadsbyggandet i Sverige utan även hela den svenska ekonomin att vi har så låg produktivitet i byggsektorn.

Det är självklart viktigt att räta ut frågetecknen för att det inte ska vara någon oro, men ingångsvärdet – att få mer av funktionskrav i stället för detaljerade ska-krav – tror jag att vi är rätt överens om.

Att stå i kammaren och närmast raljera om takhöjd är inte heller riktigt ändamålsenligt. Det är ett funktionskrav som fortsatt ska vara uppfyllt. Det är inte fri höjd, utan det är en funktion som man ska klara av. Då handlar det om att det inte behöver vara exakt 240 centimeter, utan det är okej att det kan vara lite lägre. Det blir ett funktionssätt som är mer flexibelt, inte minst vid omvandling. Det var också detta som

Katarina Luhr tog upp och som vi presenterade på morgonen i dag, ett uppdrag till Boverket att se över de mycket skarpa krav som många gånger hindrar omvandling. Detta kan man, som jag bedömer det, klara av utan att det leder till en sänkt boendestandard, eftersom det finns mycket tydliga funktionskrav.

Samtidigt ger de nya reglerna enligt Boverkets förslag mer utrymme för byggföretagen att själva ta fram innovativa lösningar. Det är de allmänna råden som ibland kritiseras för att ha blivit styrande för hur alla bostäder byggs. Nu har det kommit in omfattande remissynpunkter på underlaget som jag förutsätter att Boverket behandlar i beredningen av förslaget. Det är också därför man har avsatt mer tid för införandet, så att man hinner göra detta på ett så klokt sätt som möjligt.

När det gäller kompetenssatsningen vill jag säga att det inte är utdraget – det börjar redan 2025 – men vi tror att det är viktigt att ha en uthållighet i detta. Det är något som kommer att förändra mycket. Man behöver vara ihållig i kompetens- och vägledningsarbetet över tid från Boverkets sida, så att det inte bara blir en punktinsats i början men att det sedan saknas medel eller tid. Det är därför vi har en så lång tidsplan för de 10 miljoner kronor som ska gå just till att stärka kompetens och vägledning, men det är inget som skalas upp, så att säga, utan det finns 10 miljoner redan för nästa år.

Jag vill upprepa att de nya reglerna träder i kraft den 1 juli 2025 med en övergångsperiod på ett år. Det är saker som har beaktats till följd av att det har funnits synpunkter hos remissinstanserna om att det ska finnas tid och att det ska bli en så bra övergång till de nya reglerna som möjligt.

Anf. 33 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Tack igen, statsrådet, för svaret! Jag lämnade faktiskt ett blankt papper i min manusbunt för det sista inlägget i debatten, för jag ville verkligen lyssna in vad statsrådet säger. Detta med definitionen av rum pekar ganska tydligt på de brister som finns i byggreglerna. I slutändan kommer vi att riskera att få små rum som definieras som verkliga rum men kan vara fönsterlösa och ha lågt i tak. Redan i dag förekommer rum på 6–7 kvadratmeter – det är snarare kläd-kammare, skulle jag vilja säga.

Det är försämringar i förhållande till dagsläget. Jag vill inte backa in i framtiden, vilket funktionsrättsrörelsen i sina remissvar tydligt påpekar att de känner att man gör. Vi backar in och försämrar för en hel del människor.

Någonstans måste också vi i politiken våga visa en vilja. Vad är det vi vill? Vad vill vi ha för bostäder, och hur vill vi att våra fastigheter ska utvecklas? Det handlar inte bara om att en bostad ska vara en bostad för resten av tiden, utan det kan ju finnas möjligheter att i framtiden omvandla bostäder till något annat, eller vice versa, och då måste det finnas en flexibilitet, så att vi inte bygger fast oss.

Vi har gått från väldigt tydliga detaljer, vilket vi har varit med och kritiserat, till att i stället släppa det hela väldigt fritt. Den gråskala som borde vara den naturliga mötespunkten har vi tappat. Det är därför jag ville ha denna diskussion med ministern, för jag har haft svårt att ha den Boverket eftersom vi inte får sitta med i insynsrådet där. Vi har bjudit in gd:n till utskottet för diskussion. Men jag tycker att det raljeras, och man ser remissinstanserna som okunniga, och det tycker jag är felaktigt.

Sveriges Arkitekter är kunniga och vet vad de talar om. Det är de som har lyft fram mycket av kritiken, tillsammans med så många andra som jag tycker att man helt missar.

Tack för debatten!

Anf. 34 Statsrådet ANDREAS

CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka debattörerna för engagemanget. Vi får säkert återkomma till frågan. Jag ska till civilutskottet snart, och vi kan säkert också tillfälle att fördjupa diskussionerna här i kammaren framöver.

Jag skulle vilja vidga frågan lite grann genom att ta ett exempel från ett besök jag har gjort. Jag vet inte om ledamöterna har varit på Stadsmissionens byggprojekt i Farsta. De bjöd med mig in i den så kallade stora trean. Det är alltså en trerummare där man genom att tänja på regelverket för att få det så flexibelt som möjligt har kunnat göra två väldigt små rum i förrådsutrymmen med fönster. Detta, menade Stadsmissionen på plats, är idealiskt för små barnrum i hushåll som består av en ensamstående kvinna med flera barn som kanske har behövt fly från sin föröväre och snabbt behöver få en bostad som ger trygghet. Jag tror inte att de barnen bryr sig så jättemycket om att det egentligen är ett förråd. Det är ett eget rum med en dörr som kan stängas, så att man kan gå undan och göra sina läxor. Det finns ljusinsläpp, fönster.

Detta är ett sätt där jag ser möjlighet till flexibilitet. Man uppnår en funktion men frångår tydliga detaljkrav.

Jag tror inte att någon i kammaren är emot att vi ska kunna bygga fler bostäder som blir tillgängliga för dem som bäst behöver det. Skulle man tolka regelverket väldigt byråkratiskt och fyrkantigt skulle den lägenhet som jag nämnde som exempel bara ha tre rum. Nu har man kunnat använda två förrådsutrymmen med fönster som mindre barnrum, så att en kvinna med barn kan få tak över huvudet för sina barn.

Jag vill inte raljera, men detta är ett exempel där regelverket i dag kanske är för fyrkantigt och man behöver titta på funktionskrav. Jag vill förstås fortsätta diskussionen om hur implementeringen blir så bra som möjligt, men man behöver ibland fokusera på vad som blir nyttan med det.

Tack så mycket för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2024/25:20 Anonyma vittnen

2024/25:3227 av Gudrun Nordborg m.fl. (V)

2024/25:3228 av Teresa Carvalho m.fl. (S)

2024/25:3229 av Rasmus Ling m.fl. (MP)

2024/25:3230 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C)

§ 10 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 17 oktober

2024/25:110 Förbud mot omvändelseförsök

av *Daniel Vencu Velasquez Castro* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:111 Barnfattigdom och sänkta skatter för höginkomstagare

av *Ida Ekeröth Claussion* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:112 Mobbning i skolan

av *Mats Wiking* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:113 En ny svensk maffialag

av *Teresa Carvalho* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:114 Hot mot demokratin och mänskliga rättigheter

av *Anna Wallentheim* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2024/25:115 Sveriges informations- och cybersäkerhetsstrategi

av *Markus Selin* (S)

till statsrådet Erik Slotner (KD)

2024/25:116 Näringslivets försörjningsberedskap och ekonomiskt försvar

av *Markus Selin* (S)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2024/25:117 Felaktig förskrivning av läkemedel

av *Mikael Dahlqvist* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 oktober

2024/25:213 Spridningen av lustgas i berusningssyfte

av *Jonathan Svensson* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:214 Omotiverade prishöjningar och bristande konkurrens

av *Olle Thorell* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)
2024/25:215 Nationellt kunskapsstöd om klimakterivård

av *Anna Vikström* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:216 Dimensioneringen av elnäten

av *Lena Johansson* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:217 Bluffakturor inom svenskt näringsliv

av *Johnny Svedin* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:218 Direktupphandling på Universitetskanslersämbetet

av *Linus Sköld* (S)

till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:219 Bankernas räntesänkningar

av *Lena Johansson* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:220 Opinionsbildande verksamhet i statliga bolag

av *Johnny Svedin* (SD)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:221 Fossilfritt Sverige

av *Linus Lakso* (MP)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:222 Utvärderingar av säkerhetszoner

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:223 Besparing genom nedläggning av Mynak

av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:224 Upphandlade utbildningar

av *Monica Haider* (S)

till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:225 Älvdalska som minoritetsspråk

av *Runar Filper* (SD)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2024/25:226 Entledigande av nämndemän

av *Richard Jomshof* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 10.48.

Sammanträdet leddes av andre vice talmannen.

Innehållsförteckning

§ 1 Avsigelser	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 3 Anmälan om vice ordförande i utskott.....	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 5 Ärende för hänvisning till utskott.....	2
§ 6 Svar på interpellation 2024/25:47 om Israel och den internationella rätten i Libanon.....	2
Anf. 1 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M).....	2
Anf. 2 OLA MÖLLER (S).....	2
Anf. 3 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V).....	3
Anf. 4 MORGAN JOHANSSON (S)	3
Anf. 5 MAGNUS BERNTSSON (KD)	4
Anf. 6 BORIANA ÅBERG (M)	4
Anf. 7 JOAR FORSSELL (L).....	4
Anf. 8 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M).....	5
Anf. 9 OLA MÖLLER (S).....	6
Anf. 10 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V).....	6
Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (S)	6
Anf. 12 MAGNUS BERNTSSON (KD)	7
Anf. 13 BORIANA ÅBERG (M)	7
Anf. 14 JOAR FORSSELL (L).....	7
Anf. 15 ANDRE VICE TALMANNEN	8
Anf. 16 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M).....	8
Anf. 17 OLA MÖLLER (S).....	8
Anf. 18 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M).....	8
§ 7 Svar på interpellation 2024/25:20 om avveckling av Bromma flygplats	9
Anf. 19 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	9
Anf. 20 KADIR KASIRGA (S).....	9
Anf. 21 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	10
Anf. 22 KADIR KASIRGA (S).....	10
Anf. 23 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	11
Anf. 24 KADIR KASIRGA (S).....	11
Anf. 25 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	12
§ 8 Svar på interpellation 2024/25:93 om Boverkets nya byggregler	12
Anf. 26 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	12
Anf. 27 LEIF NYSMED (S).....	12
Anf. 28 KATARINA LUHR (MP)	13
Anf. 29 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	13
Anf. 30 LEIF NYSMED (S).....	14
Anf. 31 KATARINA LUHR (MP)	15
Anf. 32 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	15
Anf. 33 LEIF NYSMED (S).....	15
Anf. 34 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	16
§ 9 Bordläggning	16
§ 10 Anmälan om interpellationer	16
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar	16
§ 12 Kammaren åtskildes kl. 10.48.....	17